Risale-i Nur’da İbda

Hayatımızın, çevremizdeki varlıkların, sadece süreklilik arz eden yönüyle alakadarız, büyük çoğunlukla. Algılarımızın sınırlılığı ve yanılgıları ile eşyayı anlamlandırdığımızı pek çok zaman unutuyoruz.
Büyük dairelerin ortasında yer alan bir dairenin aynı çaplı fakat küçük daireler ortasındaki diğerinden daha büyük algılanması, sadece eğlenceli bir his yanılgısı olarak hayatımıza girmiş sanki. Bir süreklilik, kararlılık ve devamlılık içinde algıladığımız varlıklar içinde kendimizi de sürekli ve ölümsüz algılıyoruz. Böyle olması hoşumuza da gidiyor. Bu yüzden hiç tanımadığımız insanların ölümleri bizi rahatsız ediyor. Çok uzağımızdaki felaketlerden elem duyuyoruz.

Aynı yanılgı, bilimin eşyayı anlamlandırmasında da kendini gösteriyor. Eşya, varlıklar sadece doğup büyüyen, gelişen ve sonra da ölen sabit nesneler şeklinde algılanıyor. Bu algının peşinen kabul edilen doğruluğundan sonra nasıl doğup büyüdüğü ve geliştiğine dair izahlar yapılıyor. Newton’un mekanik dünya görüşü, Darwin’in türlerin menşeine dair izahları ve daha pek çoğu… Hepsi algıların sınırlılığını aşamamış izahlar. Algılarımızın hep sebep sonuç ilişkisini sergiler tarzda bize ulaştırdığı mesaj peşinen kabul edildikten sonra sebebin sonucu nasıl oluşturduğu izahına geçiliyor. Eşyanın sabit ve sürekliliği önkabulünden sonra varlıklar arasındaki ilişkiyi izah gayretini çok açıkça ortaya koyan Darwin’in şu ifadeleri ilginçtir: “Küçük bir su birikintisinde ya da bilimin bugün kullandığı tabirle bu ilk ‘küçük sıcak havuz’da karmaşık bir molekül oluştu. Bu molekülün birbirinin aynı iki parçaya bölünmek gibi ilginç bir özelliği vardı. Böylece uzun evrimin başlangıcı oluşmuş oluyordu. Biraz basitleştirecek olursak, buna yeryüzündeki ilk kalıtımsal madde, ilk DNA’ya da yaşayan ilk canlı nazarıyla bakabiliriz. Bu hücre bölündükçe bölündü ve her bir bölünmede mutasyonlar oluştu. Çok çok uzun bir zaman sonra böyle tek hücreli organizmalar birleşerek çok hücreli, karmaşık hücreleri meydan getirdi. Böylelikle bitkilerin fotosenteziyle birlikte atmosfer, oksijen içermeye başladı. Oksijenin iki önemli anlamı oldu. Birincisi, ciğerleriyle soluyan hayvanlar ortaya çıktı. İkincisi de atmosfer, yeryüzünü uzaydan gelen zararlı ışınlara karşı koruyabildi. Çünkü yeryüzünde ilk canlının oluşabilmesini sağlayan bu ışınlar, yaşayan canlılar için en büyük tehlikeydi aynı zamanda.”

Bu cümleler bilimin varlıkları anlamadaki yaklaşımının tipik bir örneği. İnşa tarzındaki yaratılışın varlıklarca sergilenen yönündeki kasıt, irade, hikmetin, bu tarz yaklaşımda gözükmemesi bir tarafa bırakılırsa, bu izahların tutarlı olması halinde bile varlıkları anlamlandırmada yetersiz kaldığı her geçen gün daha açık gözüküyor. En son, büyük ilgi uyandıran ve sezenyum bulunan bir ortama ışığın daha girmeden çıkması ve bilinen ışık hızından 300 kat daha hızlı seyrettiğinin ortaya konması, göz ardı edilen bazı gerçekleri de gündeme getirdi. Yani, varlıklar her zaman sebep-sonuç ilişkisi içinde değil, bazen sebep-sonuç ilişkisi dışında da yaratılabiliyor. Yani sebep sonucu doğuran temel esas değil, sadece genellikle sonuçtan önce gelen durum. Aminoasitlerin nasıl bir araya gelip ilk DNA’yı oluşturduğu probleminden önce, oluşturup oluşturmadığı problemi çözülmeli; “tohum ağacı nasıl oluşturuyor?” sorusundan önce, “tohum ağacı oluşturuyor mu?” sorusu cevaplanmalı. Öyle görüyor olmamız, öyle algılamamız sağlam bir delil midir?

Yukarıda bahsettiğimiz ışık hızı ile ilgili deney, atom içi alemin açılması ile ortaya çıkan yeni gerçekler, varlıkların zamanın çok küçük dilimlerinde, anlık olarak ve her an yaratıldığı gerçeğini alemimize taşıdı. Sebep ve sonuç arasında “ilişki” olarak ifade edilen şey, inşa tarzında yaratılış esnasında işleyen “imam-ı mübin” kuralları, bir tarz, bir adetten ibaretti. Yalnızca sebep ve sonucun ayrı ayrı yaratıldığı bir durumda, bazı hallerde sebep sonuçtan önce gelebilir.

Yaratılış kanunlarının bir süreç tarzında işleyişi yani inşa edilişi adetullah, imam-ı mübin düsturları ile gerçekleşirken; bu zincirleme yaratılışın her bir halkası, yani anlık, zamanın, varlık ve yokluğun üst üste bindiği çok küçük dilimlerde yaratılış ise ibdadır. Bu esnada kitab-ı mübin düsturları işler ve “Kudret” ön plandadır. İbda ile birbirinden bağımsız o an yaratılan unsurlar, sebepler dairesinde birbiri ile uyumlu yada şuurlu seyirciler olarak yaratılmışların uyum olarak algıladığı ilişkiler içinde ardarda gelirler. Bu ardarda geliş, inşa dairesinde belirli kurallarla ifade edilecek tarzda algılanma, sebebin sonucu doğurduğu his yanılgısı, bilimin yukarıdakine benzer pek çok ifadesinde yer alır. Oysa ibda ile sebep ayrı, sonuç ayrı yaratılmaktadır.